

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref

Dato

16/586-4

08.02.2016

Statsbudsjettet 2016 - Tildelingsbrev til Norges forskningsråd

1. INNLEDNING

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) viser til Stortingets behandling av Prop. 1 S (2015-2016) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015-2016), jf. Innst. 16 S (2015–2016) vedtatt 12.12.2015. I tråd med Stortingets vedtak stilles 140,784 mill. kroner til disposisjon for Norges forskningsråd i 2016. I tildelingsbrevet angir departementet styringssignalene for Norges forskningsråd (Forskningsrådet).

2. MÅL FOR NORGES FORSKNINGSRÅD

Regjeringen har fastsatt følgende fem mål for Forskningsrådets virksomhet:

- Mål 1: Økt vitenskapelig kvalitet
- Mål 2: Økt verdiskaping i næringslivet
- Mål 3: Møte store samfunnsutfordringer
- Mål 4: Et velfungerende forskningssystem
- Mål 5: God rådgivning

Vi viser til Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev for nærmere omtale av regjeringens forskningspolitiske mål og prioriteringer og målene som regjeringen har fastsatt for Norges forskningsråd.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
NO-0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
<http://www.kmd.dep.no/>

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 858

Plan- og
administrasjonsavdelingen

Saksbehandler
Irene Ekeli
22246869

2.1 Sektorpolitiske prioriteringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet

For KMD vurderes Forskningsrådets mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet og mål 3 Møte store samfunnsutfordringer å være de mest relevante. Midlene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal fremme forskning som dekker departementets langsiktige kunnskapsbehov og dermed bidra til å legge et godt grunnlag for faglige og politiske beslutninger.

Videre skal Forskningsrådet fremme regional utvikling gjennom å styrke næringslivets mulighet til å drive forskningsbasert innovasjon. I Prop. 1 S (2015-2016) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet har departementet presentert målstrukturen for de regionale- og distriktpolitiske virkemidlene. De nasjonale virkemiddelaktørene har en sentral rolle i arbeidet med å realisere disse målene. Virkemidlene under programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk skal stimulere til regional utvikling og styrke vekstkraften i områder der geografiske og demografiske forutsetninger gir utfordringer for vekst og utvikling, jfr. Forskningsrådets mål 2. Regjeringens regionalpolitikk skal bidra til å legge grunnlaget for å styrke vekstkraften, og sikre gode levekår i alle deler av landet. Regjeringen fornyer regionalpolitikken gjennom en bredere tilnærming, der utvikling av samspillet mellom byene og regionene omkring og bedring av næringslivet sine generelle rammevilkår blir prioritert. Dette skal medvirke til bærekraftig regional utvikling – økonomisk, sosialt og miljømessig. Videre målrettes den distriktpolitiske innsatsen ved å prioritere nærings- og bedriftsrettede tiltak.

Innsatsen til Norges forskningsråd under programkategori 13.50 skal være knyttet til budsjettkategoriens hovedmål 1: *Øke verdiskapingen, sysselsettingen og et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv.*

Midlene over kap 500, post 50 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd skal bidra til Forskningsrådets mål 3 Møte store samfunnsutfordringer. Samfunnsutfordringer på Kommunal- og moderniseringsdepartementets ansvarsområder er beskrevet i KMDs Forsknings- og utviklingsstrategi (2015-2020), samt i relevante programplaner, mål og rammedokument mv. for programmer og aktiviteter som mottar tildelinger fra departementet.

3. BUDSJETTILDELINGER OG FULLMAKTER FOR 2016

Kommunal- og moderniseringsdepartementets midler til Norges forskningsråd i 2016 stilles til disposisjon over to budsjettkapitler. Fordelingen mellom kapitlene fremgår av tabell 1. Det er utarbeidet egne retningslinjer for forvaltningen av kap. 552, post 72, vedlegg 1.

Tabell 1. Midler som stilles til disposisjon for Norges forskningsråd i 2016

Kap.	Post	Posttekst	[tall i tusen]
500	50	Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd	66 084
552	72	Nasjonale tiltak for regional utvikling	74 700
SUM			140 784

3.1 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd

Kommunal- og moderniseringsdepartementet stiller totalt 66,084 mill. kroner til disposisjon over kap. 500, post 50 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd.

Midlene skal gå til følgende programmer:

Programmet *Demokratisk og effektiv styring, planlegging og forvaltning (DEMOS)*. KMD tildeler 27,782 mill. kroner til DEMOS-programmet. I beløpet inngår midler til gjennomføring av Stortingsvalgundersøkelsen og undersøkelse om kommune- og regionreform, se nærmere omtale i oppdragsbrev fra KMD 10. februar 2015 og 4. juni 2015. Departementets behov er primært knyttet til anvendt forskning og utvikling. Departementet ønsker at det legges vekt på forskning som kan gi et grunnlag for faglige og politiske beslutninger.

Programmet *Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM)*. KMD tildeler 7,5 mill. kroner til VAM-programmet. I beløpet inngår midler til forskning på vanskeligstilte på boligmarkedet, jf. oppdragsbrev fra KMD 15. oktober 2015.

IKT-PLUSS. KMD tildeler 10 mill. kroner til IKT-PLUSS.

Programmet *Samisk forskning II (SAMISK)*. KMD tildeler 3,85 mill. kroner til SAMISK.

Forskning på nasjonale minoriteter. KMD tildeler 1,55 mill. kroner til forskningen om nasjonale minoriteter.

Strategisk instituttsatsing (SIS). KMD tildeler 6,536 mill. kroner til videreføring av SIS ved Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR). Satsingen varer fra og med 2015 til og med 2018 og inngår i basisbevilgningen. NIBR ble fra 1.januar 2016 innlemmet i Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Forskningsrådet skal utbetale midlene til NIBR, Høgskolen i Oslo og Akershus i 2016.

MILJØFORSK. KMD tildeler 6 mill. kroner til byforskning under MILJØFORSK, hvorav 5 mill. kroner er til oppfølging av programmet "Plansatsingen mot store byer".

MILJØFORSK skal bidra til forskning på planlegging og strategier som bidrar til bidrar til et godt bymiljø og en bærekraftig utvikling i de største byregionene. Vi ber om at Forskningsrådet i det videre arbeidet med byrettet forskning fortsetter strategien med å se på mulige koblinger til DEMOS og andre relevante nasjonale programmer, samt Joint Programming Initiative Urbant Europa.

Joint Programming Initiative Urbant Europa (JPI Urbant Europa). KMD tildeler 2,866 mill. kroner til JPI Urbant Europa. JPI Urbant Europa er et viktig tiltak for å styrke europeisk samarbeid om langsiktig forskning og innovasjon innen byutvikling. Norges forskningsråd skal følge opp JPI Urbant Europa, inkludert delfinansiering av et medlem i sekretariatet (Management Board). Oppfølgingen må ses i sammenheng med byrettet forskning under DEMOS, MILJØFORSK og andre relevante nasjonale programmer.

3.2 Nasjonale tiltak for regional utvikling

Departementet stiller totalt 74,7 mill. kroner til disposisjon for Norges Forskningsråd over kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling.

Midlene til programmet *Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI)*, inkludert regionale representanter i 2016, skal gå til å utvikle lokale og regionale næringsmiljøer.

Midlene til *Forskningsløft i Nord* skal bidra til å styrke og videreutvikle kunnskapsmiljøer i Nord-Norge gjennom forskning i et nært samarbeid mellom gode forskningsmiljøer, utdanningsinstitusjoner og næringslivet. Dette skal styrke tilgangen på relevant kompetanse i arbeidsmarkedene.

Forskningsrådet skal se innsatsen i VRI og Forskningsløft i Nord i sammenheng med Regionale forskningsfond og programvirksomheten under SIVA og Innovasjon Norge. Departementet ber også Forskningsrådet videreføre samarbeidet med fylkeskommunene og med andre aktører for å bidra til regional utvikling.

Forskningsrådet gis mulighet til å omfordele midler mellom programmer og aktiviteter innenfor posten. Dersom det legges opp til større endringer i fordelingen mellom de aktuelle virkemidlene, skal dette avklares med departementene i forkant.

3.3 Utbetaling av midler

For kap. 500, post 50 blir midlene utbetalt i to like deler i juni og november. For kap. 552, post 72 utbetaler KMD midlene i tre like deler i februar, juni og oktober.

4. OPPDRAG FRA DEPARTEMENTET

Departementet ønsker at det skal utarbeides et kort sammendrag av resultatene fra DEMOSREG II. Vi ber om at rapporten sendes departementet innen 30. november 2016.

Det skal gjennomføres en evaluering av programmet *Utvikling av regionaløkonomiske modeller og forskning om bostedsvalg*. Vi ber om å få tilsendt evalueringen innen utgangen av annet kvartal 2017.

5. KRAV TIL RAPPORTERING

Det skal rapporteres på bruken av midler fra departementet i tråd med Kunnskapsdepartementets rapporteringskrav for 2016. Vi viser her til KDs rapporteringskalender med oversikt over tidsfrister for Forskningsrådets leveranser av årsrapport, halvårsrapportering, budsjettforslag etc.

I tillegg ber KMD om rapportering for bevilgningen over kap 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling. Rapporteringen skal synliggjøre gjennomføringskostnader knyttet til de ulike programmene. Det vises til vedlegg 2 "Krav og veileder til statistikkrapportering for kap 551, post 72" for en oversikt over hvilke indikatorer KMD ber om rapportering på. Rapporteringen for 2015 av midler over 72-posten skal oversendes departementet innen 15. mars 2016.

6. PLANLAGTE STYRINGSMØTER

For midlene på kap. 500, post 50 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd skal det holdes et styringsmøte i november. For midlene på kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling skal departementet og Norges forskningsråd ha faste styringsmøter to ganger om året, ett om våren med vekt på rapportering og ett om høsten med vekt på budsjett.

Med hilsen

Gunnar Andrésen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Irene Ekeli
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Vedlegg

Vedlegg 1 Retningslinjer for kap 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling
Vedlegg 2 Krav og veileder til statistikkrapportering for kap 551 post 72

Kopi

Kunnskapsdepartementet
Riksrevisjonen

Postboks 8119 Dep
Postboks 8130 Dep

0032 OSLO
0032 OSLO

RETNINGSLINJER FOR KAP. 552, POST 72 NASJONALE TILTAK FOR REGIONAL UTVIKLING

(Gjeldende fra 1. januar 2014)

Innledning

Disse retningslinjene gjelder bruken av midler på kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling. Retningslinjene gir rammer for støtte til hovedformålene under kap. 552, post 72, og regulerer bruk av midler som forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), Innovasjon Norge, Selskapet for industrivekst (SIVA), Norges forskningsråd og Mentor AS.

Forvaltningen skal følge Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten som ble fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Disse er senere omtalt som Økonomiregelverket. Bevilgningsreglementet, forvaltningsloven¹, arkivlova, eForvaltningsforskrifta, offentleglova², og lov om offentlige anskaffelser gjelder også for forvaltningen av kap. 552, post 72. Videre skal midlene forvaltes innenfor de avgrensingene EØS-avtalen setter for offentlig støtte.

KMD kan i årlige budsjettproposisjoner og egne oppdragsbrev gi nærmere bestemmelser om bruken av bevilgningen som supplerer retningslinjene.

DEL 1 – PRINSIPPER OG RAMMER FOR BRUKEN AV MIDLENE

1. FORMÅLET MED POSTEN

Bruken av midler bevilget over kap. 552, post 72 skal gjenspeile overordnede, nasjonale mål for posten, nedfelt i de årlige budsjettproposisjoner (Prop. 1 S) og eventuelle tilleggsproposisjoner. Bevilgningen benyttes til gjennomføring av større nasjonale satsinger for regional utvikling, og tiltak som bidrar til nye metoder for, eller ny kunnskap om, regional utvikling. Midlene skal benyttes på områder der det er hensiktsmessig og kostnadseffektivt med nasjonale fellesløsninger for regional utvikling, og/eller der et enkelt fylke vil ha begrenset kapasitet og kompetanse til å gjennomføre aktuelle tiltak. Tiltak som finansieres over posten skal gjennomføres ved ulike former for samarbeid mellom lokale, regionale, nasjonale og internasjonale aktører.,

---

¹ Forvaltningsloven gjelder ikke for Innovasjon Norge, SIVA eller Forskningsrådet. For Innovasjon Norge, jf. § 6 i lov om Innovasjon Norge. For SIVA jf. § 4 i lov om statsforetak. I Norges forskningsråds vedtekter § 8 slås det fast at "For Norges forskningsråds vedtak gjelder ikke forvaltningslovens regler om begrunnelsesplikt og vedtaket kan ikke påklages."

² Visse dokumenter hos Innovasjon Norge har unntak fra virkeområdet til offentleglova, jf. § 1 tredje ledd bokstav g i forskrift til offentleglova.

Evalueringer og utredninger innenfor postens formål, kan finansieres over posten. Tiltakene på posten skal i hovedsak være tidsbegrensede og tematisk avgrensede.

Departementet omtaler årlig hovedmål og arbeidsmål for programkategori 13.50 og mål for posten i Prop. 1 S. Resultatmål, oppfølgingskriterier og rapporteringskrav vil bli angitt i oppdragsbrev, tilskuddsbrev og kontrakt.

2. ANSVAR FOR FORVALTNING AV MIDLENE

Begrepet tilskuddsforvalter brukes om den som forvalter midler. I de tilfeller hvor omtale kun gjelder Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd omtales disse som virkemiddelaktør. Tilskuddsmottaker brukes om mottaker av støtte.

Forvaltningsansvaret for hoveddelen av midlene er delegert til virkemiddelaktørene. En del av bevilgningen forvaltes direkte av departementet, mens for enkelte tiltak kan også private virksomheter, organisasjoner eller internasjonale sekretariat gis adgang til å forvalte midler. Delegeringen av forvaltningsansvaret må være i tråd med Økonomiregelverket, og innenfor regelverket for offentlige anskaffelser.

Tilskuddsforvalter skal utarbeide programbeskrivelser, retningslinjer og nærmere resultatmål for program/tiltak, som godkjennes av departementet. For nærmere beskrivelse, se del II om tilskuddsforvaltning. Tilskuddsforvalter skal kunngjøre de aktuelle programmene/tiltakene slik at hele målgruppen nås, behandle søknader, utstede tilskuddsbrev eller kontrakter, utbetale midler, kontrollere, rapportere og sørge for at evalueringer gjennomføres etter avtale med departementet. Forvalterne skal bidra til å spre erfaringer fra programmene/tiltakene

3. MÅLGRUPPER

Bevilgningen skal primært benyttes til programmer og tiltak som retter seg mot nyetablerere og entreprenører, grupper av bedrifter, kommuner, utdannings- og forskningsinstitusjoner, elever og studenter, kunnskapsparter og andre offentlige og private kompetansemiljøer. Kvinner, unge og innvandrere er prioriterte grupper i distrikts- og regionalpolitikken.

4. GEOGRAFISKE MÅLOMRÅDER

Bevilgningen skal i hovedsak benyttes innenfor det geografiske virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene, se vedlegg 1 Forskrift om geografisk virkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla § 3 av 15. desember 2006. Noen av midlene kan likevel benyttes utenfor virkeområdet for å utløse det regionale verdiskapingspotensialet, og utvikle attraktive regioner og sentra for befolkning og næringsliv i alle deler av landet.

Midler bevilget til Interreg-programmer kan benyttes innenfor de aktuelle programområdene, og midler bevilget gjennom utviklingsprogrammet for byregioner kan benyttes i alle typer byregioner i hele landet.

5. ANDRE AVGRENINGER OG STØTTEVILKÅR

Programmer og tiltak skal være i henhold til mål for kap. 552, post 72 slik de er angitt i årlige budsjettproposisjoner, retningslinjene, oppdragsbrev og kontrakter, og hensynet til effektiv forvaltning.

For øvrig gjelder følgende vilkår:

- Bevilgningen kan ikke benyttes til investeringer i eller ordinær drift og vedlikehold av statlige, fylkeskommunale eller kommunale lovpålagte oppgaver og offentlig forretningsvirksomhet. Bevilgningen kan heller ikke benyttes til investeringer i bygninger eller lokaler, eller annen fysisk infrastruktur. Unntaket er midler bevilget til Interreg som kan benyttes til mindre infrastrukturinvesteringer, og investeringsstøtten til utkantbutikker som kan gå til investeringer i butikkene samt investeringer i drivstoffanlegg.
- Bevilgningen kan ikke benyttes til varig drift av institusjoner eller organisasjoner. Unntaket er midler til Ungt entreprenørskap, Barentssekretariatet og Nordisk atlantersamarbeide (NORA). Støtteperioden for programmer og tiltak i regi av virkemiddelaktørene kan tilsvare programperioden.
- Bevilgningen skal ikke benyttes til investeringer i utstyr. Unntaket er midler bevilget til investeringsstøtte til utkantbutikker og til drivstoffanlegg. Unntak kan i tillegg gjøres for mindre investeringer som er avgjørende for gjennomføringen av tiltaket som finansieres. Tilskudd til utstyrsinvesteringer skal normalt ikke overstige 10 prosent av prosjektkostnadene.
- Tilskuddsforvaltere fastsetter eventuelle krav til egenfinansieringsandel, beløpsgrenser m.v. Støtte bevilget fra kap. 552, post 72 skal normalt ikke utgjøre mer enn 50 prosent av prosjektkostnadene.

I tilfeller der dette er hensiktsmessig kan offentlige virksomheter, frivillige organisasjoner o.l. gis tilskudd til prosjektutvikling, prosjektdeltakelse m.v. i forbindelse med gjennomføring av nasjonale satsinger. Bevilgningen kan også nyttes til finansiering av internasjonale sekretariat og samarbeidstiltak, bl.a. ved norsk deltakelse i Interreg-programmer.

All støtte som tildeles over posten skal gis i tråd med regler for offentlig støtte i EØS-avtalen, herunder regelverket for investeringsstøtte, jf. vedlegg 2. For mer utfyllende informasjon se også veileder for EØS-avtalens regler om offentlig støtte fra 2010.

For støtte til ordinære tilretteleggende tiltak, direkte bedriftsstøtte og andre tiltak for regional utvikling, vises det for øvrig til *Retningslinjer for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler*.

DEL 2 – PRINSIPP FOR FORVALTNING

I OVERFØRING AV MIDLER TIL AKTØRER SOM FORVALTER MIDLER PÅ VEGNE AV KMD

KMD har ansvar for å utstede årlige oppdragsbrev til tilskuddsforvaltere. Oppdragsbrevene skal være i tråd med pkt. 6.3.3 i Bestemmelser om økonomistyring i staten, og eventuelle kontrakter.

Tilskuddsforvaltere som tildeles forvaltningsansvaret for midler over kap. 552, post 72 skal følge Økonomiregelverket. Når det gjelder Norges forskningsråd henvises det for øvrig til Hovedinstruks om økonomiforvaltningen i Norges forskningsråd utarbeidet av Kunnskapsdepartementet, med virkning fra 1. januar 2005.

Midler til virkemiddelaktørene gis som tilskudd uten tilbakebetaling (rundsumtilskudd). Virkemiddelaktørene gis fullmakt til selv å fastsette hvilket år tilsagn skal gis, hvor lenge et tilsagn skal gjelde og behandle søknader om forlengning av tilsagn. Virkemiddelaktørene kan omdisponere ubenyttede midler til nye tiltak i tråd med de mål Stortinget har fastsatt for bevilgningen.

For virkemiddelaktørene skal alle administrasjons- og gjennomføringskostnader som påløper ved selve forvaltningen av en ordning (tjenester/tiltak/program) dekkes innenfor ordningens rammer. Virkemiddelaktørene er pålagt å årlig rapportere om hvor stor andel av bevilgningen som er brukt til å dekke administrasjons- og gjennomføringskostnadene. Dersom rådgivingstjenester og tilretteleggende virksomhet inngår i administrasjons- og gjennomføringskostnadene, skal dette redegjøres for i årsrapporteringen.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader defineres som:

- a) *Personalkostnader*: Lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og øvrige personalkostnader.
- b) *Overhead*: Indirekte kostnader knyttet til medarbeidere, som for eksempel IT, kontorkostnader og tilknyttede administrative tjenester.
- c) *Reisekostnader*: Innenfor rammen av statens reiseregulativ.

Andre driftskostnader knyttet til ordningen, som for eksempel trykksaker og kjøp av konsulenttjenester, skal rapporteres som prosjektkostnader og skal også dekkes innenfor ordningens rammer.

Kap. 552, post 72 har stikkordet ”kan overføres”. Dette innebærer at ubrukte midler som forvaltes av departementet og Mentor AS kan overføres fra budsjettåret til de to påfølgende budsjettårene.

II TILSKUDDSFORVALTNING

Tilskuddsforvaltere skal følge bestemmelsene for etablering og forvaltning av tilskuddsordninger og enkelttilskudd i kap. 6 i Bestemmelser for økonomistyring i staten.

1. KRAV OG VILKÅR FOR PROGRAMBESKRIVELSER OG REGELVERK FOR TILSKUDDSORDNINGER

Tilskuddsforvaltere på kap. 552, post 72 skal utarbeide beskrivelser av forslag til program/tiltak og tilskuddsordninger. Disse skal være i henhold til Bestemmelser om økonomistyring i staten kap. 6.2, og skal godkjennes av departementet. Det skal legges vekt på forslagenes regionale forankring og forventet betydning for lokal og regional næringsutvikling.

Programbeskrivelser/regelverk for tilskuddsordninger skal normalt inneholde:

- Bakgrunn, regionalpolitisk begrunnelse og forventet nytte av tiltaket.
- Beskrivelse av overordnede mål, program-/prosjekt mål og resultatmål.
- Beskrivelse av målgruppe(r) for tiltaket.
- Beskrivelse av geografisk innretning og nedslagsfelt.
- Beskrivelse av tildelingskriterier, herunder beregningsregler for tilskudd.
- Beskrivelse av kriterier for måloppnåelse.
- Beskrivelse av strategier og arbeidsmetoder for hvordan målene søkes nådd.
- Beskrivelse av nåsituasjon og programmets/tiltakets forventede regionale effekter, samt kvantitative og/eller kvalitative resultatmål og resultatindikatorer.
- Beskrivelse av kritiske risiko- og suksessfaktorer.
- Presentasjon av samarbeidsparter og beskrivelse av samarbeidsplaner.
- Tidsplaner for programmet, inkludert framdrift og viktige milepæler for tiltaket. Det skal foreligge plan for utfasing av program/tiltak eller ev. integrering i ordinært regionalt utviklingsarbeid.
- Budsjett og finansieringsplan for hele tiltaket, fordelt på årlige budsjetter dersom det dreier seg om flerårige programmer/tiltak. Det skal foreligge budsjettforslag for hele program-/prosjektperioden. Støttmottakers egen finansiering i tiltaket og kostnader til administrasjon/drift skal framgå. Dersom det dreier seg om oppbygging av tiltak av varig karakter, skal det foreligge plan for når og hvordan selvfinansiering kan oppnås.
- Opplegg for program/tiltaksstyring (programstyre, referansegruppe el. l.), samt angivelse av hvem som er ansvarlig for framdrift og faglig innhold.
- Beskrivelse av oppfølgingsrutiner for å sikre god intern kontroll hos tilskuddsforvalter og kontroll av informasjon fra tilskuddsmottaker.
- Angivelse av rapporteringsrutiner og evalueringer (for flerårige tiltak/programmer).

2. KUNNGJØRING

For å sikre likebehandling og forutsigbarhet skal tilskuddsforvaltere på kap. 552, post 72 informere om tiltaket på en slik måte at hele den relevante målgruppen nås. Det vises i den sammenheng til pkt. 6.3.2 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Informasjonsmateriellet skal inneholde:

- formål med ordningen
- målgruppe (krav som gjelder for å bli regnet som søker)
- kriterium for måloppnåelse
- kriterium for tildeling
- krav til rapportering
- informasjon om maksimal støtte/støttesats
- informasjon om hvilken form søknaden skal ha
- informasjon om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde
- søknadsfrist

I tillegg skal tilskuddsforvalter informere fylkeskommuner, Innovasjon Norges hovedkontor og distriktskontorer, SIVA og Norges Forskningsråd om relevante tiltak.

3. PROSEDYRER VED SAKSBEHANDLING M.M.

Saksbehandlingen skal være i henhold til forvaltningsloven, offentleglova og arkivloven så fremst annet ikke er nedfelt. Dokumentasjon, finansiering og oppfølging skal skje i henhold til rutiner for økonomiforvaltning slik det er beskrevet i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Krav til søknad

Søknadene skal være skriftlige, og skal som grunnlag for vurdering blant annet inneholde:

- presise og realistiske mål som kan etterprøves
- realistisk prosjektplan med milepæler og aktivitets- og resultatutredning
- kostnadsoverslag og finansieringsplan med marginer for mulige usikkerhetsmoment

Utover dette avgjør forvalter krav til innhold og form på søknadene.

Søknader om etablererstipend som gjelder Svalbard skal sendes til Innovasjon Norge, som behandler søknaden og forelegger den for Longyearbyen lokalstyre, Sysselmannen på Svalbard og vedkommende fagdepartement til uttalelse. Kopi av brev til Sysselmannen skal sendes Justisdepartementet.

Dersom søkeren ønsker å gjøre vesentlige endringer i aktiviteten som ligger til grunn for tilskuddet, må endringene godkjennes av tilskuddsforvalter før de blir satt i verk.

Krav til tilskuddsbrev og avslag på søknader

Tilskuddsforvaltere skal overfor søkere bekrefte tilskudd gjennom tilskuddsbrev eller kontrakter. Under følger krav til innhold i tilskuddsbrev. Forvalter kan tilpasse dette til egne system og kontrollrutiner, så lenge det er i overensstemmelse med Bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 6.3.3.

- Navn og adresse til mottaker, organisasjonsnummer og kontonummer.
- Størrelse på tilskuddet.
- Formål og hvilke tiltak midlene kan benyttes til.
- Kostnadsoverslag som er lagt til grunn for tilsagnet.
- Krav om at prosjektet skal være fullfinansiert før det settes i gang.
- Eventuelle vilkår knyttet til bruken av midlene, medregnet krav til dokumentasjon før midlene kan betales ut.
- Frist for mottaker til å akseptere vilkårene.
- Tidsfrist for bortfall av tilsagn.
- Utbetalingstidspunkt, utbetalingsrutiner og behandling av eventuelt for mye utbetalt tilskudd.
- Krav til at mottakeren selv kontrollerer at den utbetalte summen er korrekt.
- Krav til rapportering.
- Krav til regnskap, ev. revisorattestasjon jf. avsnitt under, oppbevaring av regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregningen av tilskuddet.
- Ved enkeltvedtak skal det opplyses om klageadgangen, se avsnitt under.
- Opplysninger om mulige kontrolltiltak og mulige reaksjonsformer dersom mottakeren ikke opptrer i samsvar med skriftlige forutsetninger, for eksempel tilbakebetaling.
- Dersom tilskudd blir gitt som bagatellmessig støtte skal dette opplyses.
- Det skal opplyses om at det i henhold til § 10 i bevilgningsreglementet og § 12 i lov om Riksrevisjonen kan Riksrevisjonen, departementet eller den departementet bemyndiger, kreve informasjon fra tilskuddsmottaker og iverksette kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene.
- Avslag på søknad skal meddeles skriftlig.

Klageadgang

Klageadgang følger reglene i forvaltningsloven, lov av 10. februar 1967, med mindre annet framgår av gjeldende lovverk, herunder bl.a. lov om Innovasjon Norge³, vedtekter for Norges forskningsråd⁴, og lov om statsforetak⁵ for SIVA.

Krav til regnskap og attestasjon fra revisor

Tilskuddsmottakere skal føre separat regnskap for bruken av midlene. For tilskuddsmottakere som mottar midler fra departementet eller Mentor AS, må det foreligge revisorattestert regnskap dersom tilskuddet overstiger NOK 100 000, før sluttutbetaling av enkelttilsagn kan foretas. Det er statsautorisert revisor eller registrert revisor som skal attestere. Tilskuddsmottakere som ikke er revisjonspliktige kan få regnskapet bekreftet av autorisert regnskapsfører. Oppdragsutførelsen skal da gjennomføres i samsvar med god regnskapsskikk og bransjestandard. Regnskapet skal være satt opp slik at det kan sammenlignes med

³ Jf. § 6 i lov om Innovasjon Norge.

⁴ I Norges forskningsråds vedtekter slås det fast at ”For Norges forskningsråds vedtak gjelder ikke forvaltningslovens regler om begrunnelsesplikt og vedtaket kan ikke påklages.”

⁵ SIVA er organisert som statsforetak, og er jf. § 4 i lov om statsforetak ikke underlagt forvaltningsloven.

budsjettoverslaget som lå til grunn for tilskuddet. Krav om revisorattesterte regnskap gjelder ikke for tilskuddsmottakere som revideres av Riksrevisjonen.

For midler forvaltet av virkemiddelaktørene, delegeres det til virkemiddelaktørene å fastsette nærmere regler for kontroll og oppfølging av tilskuddsforvaltningen, herunder attestasjon fra revisor. Virkemiddelaktørene skal dokumentere overfor departementet hvordan de følger opp kontrollen med tilskuddsforvaltningen.

4. OPPFØLGING OG KONTROLL

Registrering av tilskudd, regnskapsføring og utbetaling

Tilskuddsforvalter må etablere god internkontroll som sikrer korrekt saksbehandling i alle faser, herunder korrekt registrering, utbetaling og regnskapsføring av tilskuddsmidler og andre utbetalinger samt forebygging og avdekking av misligheter og økonomisk kriminalitet. Det vises for øvrig til Økonomiregelverket.

Rapportering

For samtlige programmer og tiltak som finansieres over kap. 552, post 72 kreves års- og sluttrapportering på framdrift og resultater fra mottaker av midlene. Det kan også stilles krav om rapportering i forbindelse med delutbetalinger. Rapporteringen skal utformes i tråd med kravene fastsatt i tilskuddsbrev, oppdragsbrev og programbeskrivelser. Omfanget av rapportering må ses i sammenheng med beløpets størrelse.

Kontroll

Departementet har det overordnede ansvaret for å påse at utviklingstiltak eller større programporteføljer som finansieres over bevilgningen er i samsvar med retningslinjene og andre gjeldende overordnede reglement/forskrifter⁶. I samsvar med blant annet § 10 i bevilgningsreglementet og § 12 i lov om Riksrevisjonen kan departementet og Riksrevisjonen iverksette kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene.

Tilskuddsforvalter må etablere betryggende kontroll med at systemet for tilskuddsforvaltning fungerer slik det er forutsatt. Basert på risiko og vesentlighet må tilskuddsforvaltere kontrollere at det drives korrekt saksbehandling, korrekt og pålitelig rapportering, at midlene kommer det angitte formålet til gode og at misligheter og økonomisk kriminalitet forebygges og avdekkes. Basert på vurderinger av risiko og vesentlighet vil departementet, når det anses hensiktsmessig, foreta stikkprøver av om det er etablert betryggende og forsvarlig intern kontroll med tilskuddsforvaltningen.

Tilbakebetaling

Tilbakebetaling kan kreves dersom tilskuddsmottaker ikke rapporterer i tråd med det som er forutsatt i tilskuddsbrevet. Dersom tilskuddsmottakeren skal

---

⁶ Andre aktuelle forskrifter/regler er f.eks. Stortingets bevilgningsreglement, reglement for økonomistyring i staten og EØS-regelverket.

tilbakebetale for mye utbetalt beløp, må det etableres innkrevingsrutiner som sikrer at tilbakebetalingen gjennomføres. Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger, tilskudd ikke benyttes etter intensjonene eller dersom tiltaket krever mindre kapital enn forutsatt, skal tilskuddsforvalter kreve tilskuddet helt eller delvis tilbakebetalt.

Dersom departementet⁷ eller EFTAs overvåkingsorgan ESA⁸ finner at støtte er gitt i strid med EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte, kan støtten kreves tilbakebetalt.

5. EVALUERINGER

Departementet og tilskuddsforvalter skal sørge for at det gjennomføres nødvendige evalueringer av tiltak og bruken av midler. Kostnader til evaluering av virkemiddelaktørens programmer er satt av innenfor rammene. Normalt bør tiltak som er særlig kostnadskrevende, der observerbare effekter oppstår over tid, eller som er forsøksrettet, bli underlagt evalueringer. Valg av evalueringsform og tidspunkt for evaluering bør besluttes ved programmets/tiltakets oppstart. Evalueringer bør utføres av institusjoner uten tilknytning til de aktørene som deltar i programmet. Departementet står for øvrig fritt til å innhente informasjon om tiltak og måloppnåelse.

Vedlegg

Vedlegg 1: Forskrift om geografisk verkeområde og bruk av dei regional- og distriktspolitiske verkemidla.

Vedlegg 2: Offentlig støtte etter EØS-avtalen

Vedlegg 3: Soneinndeling

Vedlegg 4: Ytterlig informasjon om tilskuddsforvaltning

---

⁷ Jf. forskrift av 4. desember 1992 om offentlig støtte § 5.

⁸ Jf. lov av 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 3.

Vedlegg 1

Forskrift om geografisk verkeområde og bruk av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla.

Fastsett ved kgl.res. 15. desember 2006 med heimel i Stortingsvedtak om løyving til regional- og distriktpolitiske verkemiddel. Fremja av Kommunal- og regionaldepartementet.

§ 1. *Kva forskrifta gjeld*

Denne forskrifta omhandlar geografisk avgrensing av det geografiske virkeområdet og støttesatsar for bruk av direkte bedriftsretta støtte. I tillegg avgrensar forskrifta eit område der det kan nyttast indirekte, tilretteleggjande distrikts- og regionalpolitisk støtte for næringsutvikling.

§ 2. *Omgrep*

Med investeringsstøtte forstås ein i denne forskrifta støtte til enkeltbedrifter for investeringar i materielle og immaterielle eigendelar knytt til:

- Etablering av ei ny verksemd
- Utviding av eksisterande verksemd
- Diversifisering av ei verksemd sin produksjon til å omfatta fleire produkt
- Ei fundamental endring i produksjonsprosessen i ei eksisterande verksemd
- Investeringsstøtte kan bli gitt som tilskot eller lån.

§ 3. *Geografisk avgrensing*

a) Så langt Stortinget løyver midlar som kan nyttast til investeringstilskot i distrikta, kan fylkeskommunen eller dei aktørane som skal forvalte verkemiddel på vegne av fylkeskommunen, gje investeringstilskot i samsvar med denne forskrifta.

Distriktsretta investeringsstøtte kan berre bli gitt i følgjande kommunar:

Fylke	Kommune
Finnmark	Sør-Varanger, Båtsfjord, Unjárga – Nesseby, Deatnu – Tana, Berlevåg, Gamvik, Lebesby, Kárášjohka – Karasjok, Porsanger, Nordkapp, Måsøy, Kvalsund, Hasvik, Loppa, Alta, Guovdageaidnu – Kautokeino, Hammerfest, Vadsø, Vardø.
Troms	Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Gáivuotna – Kåfjord, Storfjord, Lyngen, Karlsøy, Balsfjord, Lenvik, Berg, Torsken, Tranøy, Dyrøy, Sørreisa, Målselv, Salangen, Bardu, Lavangen, Gratangen, Ibestad, Skånland, Kvæfjord, Tromsø, Harstad.
Nordland	Moskenes, Andøy, Sortland, Øksnes, Bø, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Værøy, Røst, Ballangen, Evenes, Tjeldsund, Lødingen, Tysfjord, Hamarøy, Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy, Rødøy, Træna, Lurøy, Rana, Hemnes, Nesna, Dønna, Hattfjelldal, Grane, Vefsn, Leirfjord, Alstahaug, Herøy, Vevelstad, Vega, Brønnøy, Sømna, Bindal, Narvik, Bodø.
Nord-Trøndelag	Leka, Nærøy, Vikna, Flatanger, Fosnes, Overhalla, Høylandet, Grong, Namsskogan, Røyrvik, Lierne, Snåsa, Inderøy, Namdalseid, Verran, Verdal, Leksvik, Frosta, Meråker, Namsos, Steinkjer.
Sør-Trøndelag	Tydal, Selbu, Midtre Gauldal, Holtålen, Røros, Meldal, Rennebu, Oppdal, Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Rissa, Agdenes, Ørland, Frøya, Hitra, Snillfjord, Hemne.
Møre og Romsdal	Aure, Smøla, Halså, Rindal, Surnadal, Sunndal, Tingvoll, Gjemnes, Averøy, Eide, Aukra, Sandøy, Midsund, Nesset, Rauma, Vestnes, Haram, Stordal, Stranda, Norddal, Ørsta, Volda, Herøy, Sande, Vanylven, Kristiansund, Frei.
Sogn og Fjordane	Flora, Gulen, Solund, Hyllestad, Høyanger, Vik, Balestrand, Leikanger, Sogndal, Aurland, Lærdal, Årdal, Luster, Askvoll, Fjaler, Gaular, Jølster, Førde, Naustdal, Bremanger, Vågsøy, Selje, Eid, Hornindal, Gloppen, Stryn.

Hordaland	Masfjorden, Fedje, Modalen, Vaksdal, Austevoll, Samnanger, Kvam, Voss, Granvin, Ulvik, Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal, Kvinnherad, Tysnes, Fitjar, Etne.
Rogaland	Vindafjord, Utsira, Kvitsøy, Finnøy, Sauda, Suldal, Hjelmeland, Lund, Sokndal.
Vest-Agder	Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Audnedal, Åseral, Marnardal, Flekkefjord, Farsund.
Aust-Agder	Risør, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand, Åmli, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle.
Telemark	Notodden, Kragerø, Drangedal, Nome, Bø, Sauherad, Tinn, Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje.
Buskerud	Nore og Uvdal, Rollag, Flesberg, Krødsherad, Sigdal, Hol, Ål, Hemsedal, Gol, Nes, Flå.
Oppland	Dovre, Lesja, Sjøk, Lom, Vågå, Nord-Fron, Sel, Sør-Fron, Ringebu, Gausdal, Søndre Land, Nordre Land, Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vang.
Hedmark	Kongsvinger, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Trysil, Åmot, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Follidal, Os.
Østfold	Rømskog, Marker, Aremark.

b) *Fysiske, tilretteleggjande tiltak kan i tillegg til i kommunane over støttast i følgjande 20 kommunar:*

Nord-Odal, Øyer, Iveland, Birkenes, Froland, Lyngdal, Lindesnes, Bokn, Forsand, Austrheim, Radøy, Fusa, Bømlø, Sveio, Fræna, Sykkylven, Hareid, Ulstein, Orkdal og Levanger

c) *Støtte til andre tiltak*

Utanfor kommunane under a) og b) kan det bli gitt støtte til andre tiltak når tiltaka er del av eit lokalt og regionalt utviklingsarbeid.

§ 4. *Støtteintensitet*

a) *Bedriftsstorleik*

Maksimalt støtteintensitetar for bedriftsstøtte er, angitt i prosent:

Type bedrift	Store	Mellomstore	Små
Prosent	15	25	35

b) *Geografi*

Kommunal- og regionaldepartementet har bestemt at maksimale støttesatsar berre kan nyttast i den høgst prioriterte sona innanfor virkeområdet. Soneinndelinga er å finne i eigne retningslinjer gitt av departementet.

c) *Andre føresegner*

Til grunn for bruk av offentleg støtte til bedriftsinvesteringar etter denne forskrifta ligg kapittel 25B i ESAs retningslinjer for offentleg støtte. Dette har definisjonar på kva som er å rekne som små, mellomstore og store bedrifter og på kva type selskap som kan støttast. Regelverket har òg instruksar om at det ved fastsetjing av øvre grenser for bedriftsinvesteringar skal nyttast kumulerte støtteintensitetar for samla offentleg støtte. Hovudinnhaldet i dette regelverket er tatt inn i retningslinjene frå Kommunal- og regionaldepartementet.

§ 5. Forholdet til Skattelova

- a) I samsvar med Skattelova § 5-31 bokstav a skal tilskot gitt til investeringar i distrikta ikkje reknast som skattbar inntekt for mottakaren.
- b) Investeringstilskot skal ikkje trekkast frå kostpris ved berekning av årlege og totale avskrivningar i samsvar med skattelova § 14-42 andre ledd siste punktum.
- c) Etter Skattelova § 14-44 første ledd andre punktum skal tilskot som er gitt til investering i distrikta, etter føresegner gitt av Kongen, reknast som ein del av vederlaget ved sal av driftsmidlet før det har gått fem år etter at det blei erverva.

§ 6. Iverksetjing

Denne forskrifta tek til å gjelde frå 1.januar 2007. Frå same tid vert forskrift av 9. mai 2003 nr. 565 "Forskrift om investeringstilskot og avgrensning av det geografiske virkeområdet for dei regional- og distriktpolitiske verkemidla" oppheva.

Vedlegg 2

Offentlig støtte etter EØS-avtalen

Generelt

Alle tilskuddsforvaltere må vurdere konkret om reglene om offentlig støtte får anvendelse på tilskuddet før det fattes vedtak om tildeling. Offentlige foretak som driver økonomisk aktivitet kan i utgangspunktet ikke motta støtte i større utstrekning, eller på andre vilkår, enn private.

Relevante lenker:

[Veileder; EØS-avtalens regler om offentlig støtte](#)
[EØS-avtalen artikkel 61](#)
[FADs nettside; Forbudet mot offentlig støtte](#)

Vedlegget er ikke et fullstendig sammendrag av reglene for offentlig støtte. De som forvalter midler på vegne av departementet finner fullstendig og oppdatert informasjon her:

[Regler om offentlig støtte](#)

Får reglene om offentlig støtte anvendelse?

Det er seks vilkår som må være oppfylt for at forbudet mot offentlig støtte i EØS-avtalen artikkel 61 (1) får anvendelse.

1. Støtten må innebære en økonomisk fordel for mottakeren⁹
2. Støtten må være offentlige midler¹⁰
3. Støtten må begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer eller tjenester (selektivitet)
4. Støttemottaker må være et foretak.
5. Støtten må vri konkurransen eller true med å vri konkurransen
6. Støtten må være egnet til å påvirke samhandelen mellom EØS-landene

Foretaksbegrepet – økonomisk aktivitet

For at regelverket kommer til anvendelse, må mottakeren av den offentlige støtten være et foretak.¹¹ Foretaksbegrepet er ikke legaldefinert i EØS-avtalen, men er utviklet gjennom rettspraksis.

Vurderingen av foretaksbegrepet er uavhengig av om den aktuelle enheten er offentlig eller privat og av hvilken juridisk status den har. Det er viktig å presisere at det offentlige foretak er underlagt reglene om offentlig støtte på lik linje med private foretak. Det

---

⁹ Tilskudd er offentlig støtte og omfatter en hver økonomisk fordel og/eller fritak for økonomisk byrde, som begunstiger bestemte foretak eller bransjer. Også ytelser på vanlige kommersielle vilkår kan omfattes, f.eks. lån til markedsrente, dersom mottakeren har en så svak økonomisk stilling at han ikke ville oppnådd en slik ytelse i det vanlige markedet.

¹⁰ Enhver støtte som tildeles i henhold til retningslinjene er å anse som ”offentlige midler”. Uavhengig av om støtten tildeles av kommuner, fylkeskommuner, de nasjonale virkemiddelaktørene eller via ikke-offentlig heleide virksomheter. Det avgjørende er om støtten fra de offentlige midler er mottatt som resultat av en adferd som kan tilskrives det offentlige, jf. sak C-305/89, Italia mot Kommisjonen,

¹¹ Foretaksbegrepet i stasstøtteretten har det samme innholdet som foretaksbegrepet under konkurransereglene.

avgjørende for vurderingen er hvorvidt virksomheten driver økonomisk aktivitet.¹² Med økonomisk aktivitet menes en virksomhet som består i å tilby varer og tjenester i et marked.

For eksempel vil støtte til det lokale næringslivet klart anses som støtte til foretak og reglene om offentlig støtte vil i utgangspunktet komme til anvendelse.

Grensedragningen mellom økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet kan være vanskelig. Det er i denne forbindelse viktig å huske på at markedsforholdene og gjeldende rett kan endre seg.

Statsstøtteregelverket får anvendelse

Dersom statsstøtteregelverket får anvendelse må den ansvarlige tilskuddsforvalter vurdere konkret om støtten kan tildeles i medhold av unntaksreglene EØS-avtalen fastsetter.¹³ Det blir redegjort for de mest relevante unntakene i det følgende.

Bagatellmessig støtte¹⁴

Bagatellmessig støtte kan tildeles hvert enkelt foretak med inntil 200 000 euro over en periode på tre regnskapsår.¹⁵ Det kan bare gis bagatellmessig støtte dersom det er mulig å omregne støtten til brutto tilskuddsekvivalent.¹⁶

Det er ikke adgang til å tildele bagatellmessig støtte utover de maksimalsatsene som følger av enten øvrige gruppeunntak eller andre godkjennelsesvedtak fra ESA.

Dersom den maksimale støtteintensiteten ikke er utnyttet, kan det tildeles støtte inntil taket i gruppeunntaket eller ESAs vedtak er oppnådd. Støtte som er gitt under godkjente ordninger eller andre gruppeunntak skal ikke tas med i beregningen av om taket i reglene om bagatellmessig støtte er nådd.

Beregning av beløpsgrense

Ved beregningen av beløpsgrensen er det bruttotall¹⁷ som skal legges til grunn.

Dersom støtten gis på en annen måte enn ved kontanttilskudd skal støttens verdi omregnes til verdien i brutto kontanttilskudd.

Dersom støtten utbetales i flere rater, skal støtten diskonteres¹⁸ til sin verdi på det tidspunktet støtten blir gitt. Det er ESAs referanserate som skal benyttes ved diskontering.

Lenke til:

- [ESAs referanserate](#)

Lån som bagatellmessig støtte

Lån kan gis som bagatellmessig støtte dersom tilskuddsekvivalenten er beregnet med grunnlag i gjeldende markedsrente på det tidspunktet støtten tildeles. Avviket fra markedsrenten utgjør støtteelementet.

---

¹² Forbudet mot offentlig støtte retter seg ikke mot støtte som gis til for eksempel privatpersoner, til offentlige instanser som driver myndighetsutøvelse eller til offentlig administrasjon med mindre de opptrer som foretak.

¹³ Jf. EØS-avtalen artikkel 61 (1) første setning.

¹⁴ Bagatellmessig støtte anses ikke å påvirke ikke samhandelen og/eller truer med å vri konkurransen og er følgelig ikke å anse som statsstøtte.

¹⁵ Den relevante treårsperioden er "flytende". Det innebærer at for hver tildeling av bagatellmessig støtte må det tas hensyn til støtte tildelt i de to foregående kalenderårene samt inneværende år.

¹⁶ Kompliserte støtteordninger hvor det ikke er mulig å beregne støttebeløpet på forhånd kan ikke gis som bagatellmessig støtte.

¹⁷ Det vil si før beregning av skatter og avgifter.

¹⁸ Å diskontere menes her å omregne en eller flere betalingers verdi til et annet tidspunkt enn betalingstidspunktet, for å beregne nåverdien av støtten/tilskuddet.

Prosedyrer ved tildeling av bagatellmessig støtte

Ved tildeling av tilskudd som utgjør bagatellmessig støtte, må tilskuddsforvalteren skriftlig i tildelingsbrevet:

1. Informere mottakeren om det planlagte støttebeløpet
2. Opplyse om at det utgjør bagatellmessigstøtte med henvisning til forordningen for bagatellmessig støtte, med full referanse til forordningens tittel og publiseringsdato i EU-tidende.¹⁹
3. Be om en skriftlig erklæring fra støttmottaker om all annen bagatellmessig støtte foretaket har mottatt inneværende året og de to foregående regnskapsår.

Før støtten utbetales skal forvalteren beregne at støtten ikke vil medføre at den samlede mottatte bagatellmessige støtten siste året samt de to foregående år overskrider beløpsgrensen for bagatellmessig støtte.

Tilskuddsforvalteren skal lagre denne informasjonen i ti år og ved anmodning kunne gi den nødvendige informasjonen til ESA innen 20 arbeidsdager.

Tilskudd som gis som bagatellmessig støtte skal ikke meldes til ESA.

Gruppeunntak

Bestemte typer støtte anses for å være forenlig med EØS-avtalen dersom fastsatte vilkår er oppfylt, dette kalles gruppeunntak. Dersom det skal tildeles støtte etter gruppeunntak må alle vilkårene som følger av det aktuelle gruppeunntaket være oppfylt. Støtten er underlagt forenklet meldeplikt, men unntatt fra reglene om forhåndsmelding og forhåndsgodkjenning.

De ulike gruppeunntakene

- støtte til forskning, utvikling og innovasjon (FoU)
- miljøstøtte
- investeringsstøtte og utviklingsstøtte til små og mellomstore bedrifter (SMB)
- støtte i form av risikokapital
- støtte til opplæring
- støtte til sysselsetting
- støtte til regionale investeringer
- støtte til kvinnelige entreprenører

Forenklet meldeplikt ved bruk av gruppeunntak

Støtten som oppfyller vilkårene gruppeunntaket fastsetter skal meldes til EFTAs Overvåkingsorgan (ESA) senest 20 dager etter at støtten er tildelt. Forvalteren som tildeler støtten har ansvar²⁰ for at støtten meldes. Dette gjøres ved å innsende et elektronisk skjema

---

¹⁹ Reglene om bagatellmessig støtte følger av Kommissjonens forordning nr. 1998/2006 av 15. desember 2006 tatt inn i forskrift av 5.12. 2003 nr. 1429 § 2.

²⁰ EFTAs overvåkingsorgan foretar ingen kontroll av om den aktuelle støtten oppfyller vilkårene i gruppeunntaket. Det er derfor viktig at støttегiver sjekker at et støttetiltak i realiteten faller inn under et aktuelt gruppeunntak og at skjemaet er korrekt utfyllt.

til Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Departementet vil foreta den direkte meldingen til ESA.²¹

Relevante lenker:

- [Forskrift av 14. november 2008 nr. 1213 om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte.](#)
- [Kommissjonsforordningen \(EF\) nr. 800/2008 av 6. august 2008.](#)
- [Skjema for forenklet melding av gruppeunntak](#)
- [En uoffisiell oversettelse av gruppeunntakene](#)

Støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning

Tjenester av allmenn økonomisk²² (SGEI)²³ betydning omfatter visse økonomiske tjenester som myndighetene anser som særlig viktige for innbyggerne og som ikke vil bli levert på en tilfredsstillende måte av markedet alene. For å kunne tilby slike tjenester, kan myndighetene pålegge foretak visse forpliktelser mot økonomisk kompensasjon.

Følgende vilkår må være oppfylt:

1. Tjenesten kan ikke leveres av markedet.
2. Det er ikke vedtatt sekundærlovgivning på området som begrenser skjønnet.
3. Virksomheten må være gitt oppdraget og forpliktelsene må være tydelig definert.
4. Beregningen av kompensasjonen må være fastsatt på forhånd på en objektiv og åpen måte.
5. Kompensasjonen kan ikke overstige det nødvendige for å dekke alle eller deler av kostnadene ved utførelsen av tjenesten.
6. Virksomheten må enten være valgt etter en offentlig anbudskonkurranse eller at kompensasjonen er beregnet etter en analyse av kostnadene som et typisk foretak ville ha hatt ved utførelsen av tjenesten.

Støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning skal ikke meldes til ESA. Den årlige kompensasjonen kan ikke overstige 15 millioner euro. Det finnes imidlertid en mulighet til å overstige denne beløpsgrensen for visse typer tjenester.

Relevant lenke:

- [Kommissjonsbeslutning 2012/21/EU av 20. desember 2011](#)

---

²¹ Et sammendrag av støtteordningen vil bli publisert i EØS-tillegget til EF-Tidende. I tillegg skal Fornyings- og administrasjonsdepartementet basert på informasjon fra støttegiver, rapportere årlig om bruken av gruppeunntakene.

²² Definisjonen av tjenester av allmenn økonomisk betydning er både uklar og dynamisk. Årsaken til at det ikke er oppstilt en legaldefinisjon er at det i utgangspunktet er opptil EØS-statene selv å definere hva en slik tjeneste er. Medlemslandene har en vesentlig skjønnsfrihet. ESA og EFTA-domstolen vil kun gripe inn dersom EFTA-statene foretar en åpenbar feiltolkning eller misbruker begrepet.

²³ Services of General Economic Interest.

Kompensasjonsberegninger og overkompensasjon

Kompensasjonen kan ikke overstige det som er nødvendig for å dekke kostnaden i forbindelse med forpliktelsen til å yte tjenesten av allmenn økonomisk betydning.²⁴

Det må tas hensyn til følgende:

1. En rimelig avkastning på utførelsen av tjenesten, som ikke overstiger den gjennomsnittlige.
2. Alle omkostninger ved utførelsen av tjenesten.
3. Hvis foretaket utøver andre aktiviteter kan bare kostnader som kan tilknyttes tjenesten kompenseres. Følgelig må faste kostnader deles forholdsmessig mellom den kommersielle driften og utøvelsen av tjenesten av allmenn økonomisk betydning.
4. Eventuelt overskudd/fordeler skal komme til fradrag.

Notifiserte ordninger

- Virkeområde for distriktsrettet investeringstilskudd
- Transportstøtte
- Distriktsrettede risikolån
- NyVekst
- NCE og Arena
- VRI – bedriftsrettede prosjekter

---

²⁴ All informasjon om støtten må lagres i ti år og ESA kan be om å få utlevert informasjonen.

Vedlegg 3

Soneinndeling

Soneinndeling for det distriktpolitiske virkeområdet for regionale utviklingsmidler, fra januar 2007.

Fylkeskommune	Sone	Kommuner
Akershus	Sone I	Alle kommuner
Aust-Agder	Sone I	Lillesand, Arendal, Grimstad
	Sone II	Iveland, Birkenes, Froland
	Sone III	Bykle, Valle, Bygland, Evje og Hornnes, Vegårshei, Gjerstad, Risør
	Sone IV	Åmli
Buskerud	Sone I	Hurum, Røyken, Lier, Nedre Eiker, Øvre Eiker, Modum, Hole, Ringerike, Kongsberg, Drammen
	Sone III	Rollag, Flesberg, Krødsherad, Sigdal, Hol, Ål, Hemsedal, Gol, Nes, Flå
	Sone IV	Nore og Uvdal
Finnmark	Sone IV	Alle kommuner
Hedmark	Sone I	Elverum, Sør-Odal, Stange, Løten, Ringsaker, Hamar
	Sone II	Nord-Odal
	Sone III	Våler, Åsnes, Grue, Eidskog, Kongsvinger
	Sone IV	Os, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga, Engerdal, Rendalen, Stor-Elvdal, Åmot, Trysil
Hordaland	Sone I	Lindås, Øygarden, Meland, Osterøy, Askøy, Fjell, Sund, Os, Stord, Bergen
	Sone II	Austrheim, Radøy, Fusa, Bømlo, Sveio
	Sone III	Masfjorden, Fedje, Modalen, Vaksdal, Austevoll, Samnanger, Kvam, Voss, Granvin, Kvinnherad, Tysnes, Fitjar, Etne
	Sone IV	Ulvik, Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal
Møre og Romsdal	Sone I	Giske, Sula, Skodje, Ørskog, Ålesund, Molde
	Sone II	Fræna, Sykkylven, Hareid, Ulstein
	Sone III	Sunnadal, Tingvoll, Frei, Gjemnes, Averøy, Eide, Aukra, Sandøy, Midsund, Nesset, Rauma, Vestnes, Haram, Stordal, Stranda, Norddal, Ørsta, Volda, Herøy, Sande, Vanylven, Kristiansund
	Sone IV	Aure, Smøla, Halså, Rindal, Surnadal
Nordland	Sone III	Bodø
	Sone IV	Alle kommunene unntatt Bodø
Nord-Trøndelag	Sone I	Stjørdal
	Sone II	Levanger
	Sone III	Inderøy ²⁵ , Verdal, Leksvik, Frosta, Steinkjer
	Sone IV	Leka, Nærøy, Vikna, Flatanger, Fosnes, Overhalla, Høylandet, Grong, Namsskogan, Røyrvik, Lierne, Snåsa, Namdalseid, Verran, Meråker, Namsos
Oppland	Sone I	Gran, Lunner, Jevnaker, Vestre Toten, Østre Toten, Gjøvik, Lillehammer
	Sone II	Øyer

²⁵ Fra og med 1. januar 2012 ble Inderøy og Mosvik kommune slått sammen til Inderøy kommune. Bedrifter i tidligere Mosvik kommune hører framdeles til sone IV.

	Sone III	Vang, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Sør-Aurdal, Nordre Land, Søndre Land, Gausdal
	Sone IV	Ringebu, Sør-Fron, Sel, Nord-Fron, Vågå, Lom, Skjåk, Lesja, Dovre
Oslo	Sone I	Oslo er i sone I
Rogaland	Sone I	Karmøy, Tysvær, Rennesøy, Strand, Randaberg, Sola, Gjesdal, Time, Klepp, Hå, Bjerkreim, Haugesund, Stavanger, Sandnes, Eigersund
	Sone II	Bokn, Forsand
	Sone III	Vindafjord, Kvitsøy, Finnøy, Suldal, Hjelmeland, Lund, Sokndal
	Sone IV	Utsira, Sauda
Sogn og Fjordane	Sone III	Alle kommuner
Sør-Trøndelag	Sone I	Malvik, Klæbu, Skaun, Melhus, Trondheim
	Sone II	Orkdal
	Sone III	Selbu, Midtre Gauldal, Rissa, Ørland
	Sone IV	Tydal, Holtålen, Røros, Meldal, Rennebu, Oppdal, Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Agdenes, Frøya, Hitra, Snillfjord, Hemne
Telemark	Sone I	Bamble, Siljan, Skien, Porsgrunn
	Sone III	Hjartdal, Sauherad, Bø, Nome, Drangedal, Kragerø, Notodden
	Sone IV	Vinje, Tokke, Fyresdal, Nissedal, Kviteseid, Seljord, Tinn
Troms	Sone III	Tromsø
	Sone IV	Alle kommunene unntatt Tromsø
Vest-Agder		Sone I: Søgne, Songdalen, Vennesla, Mandal, Kristiansand
	Sone II	Lyngdal, Lindesnes
	Sone III	Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Audnedal, Åseral, Marnardal, Flekkefjord, Farsund
Vestfold	Sone I	Alle kommunene
Østfold	Sone I	Halden, Moss, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Trøgstad, Spydeberg, Askim, Eidsberg, Skiptvet, Rakkestad, Råde, Rygge, Våler, Hobøl
	Sone III	Aremark, Marker, Rømskog

Vedlegg 4

For nærmere informasjon om tilskuddsforvaltning i staten se:

- Finansdepartementet: "Reglementet for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten", sist endret 2013.
(http://www.regjeringen.no/Upload/FIN/Vedlegg/okstyring/Reglement_for_ekonomistyring_i_staten.pdf)
- Finansdepartementet: Veileder "Om etablering og forvaltning av tilskuddsordninger i staten", sist endret 2008.
(http://www.regjeringen.no/upload/FIN/Vedlegg/okstyring/Veileder_etablering_og_forvaltning_av_tilskuddsordninger.pdf)
- Senter for statlig økonomistyring: "Sjekkliste for utvalgte prosesser i tilskuddsforvaltning", fra 2010.
(http://www.sfsso.no/upload/forvaltning_og_analyse/Publikasjoner%20og%20rapporter/Sjekkliste_tilskuddsforvaltning_nettersjon.pdf)
- Senter for statlig økonomistyring: "Evaluering av statlige tilskuddsordninger", fra 2007.
(http://www.sfsso.no/upload/forvaltning_og_analyse/Publikasjoner%20og%20rapporter/Evalueringavstatligetilskuddsordningerpdf.pdf)
- Senter for statlig økonomistyring: "Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten", sist endret 2010.
(http://www.sfsso.no/upload/forvaltning_og_analyse/Publikasjoner%20og%20rapporter/Veileder_resultatstyring.pdf)

Vedlegg 2 Krav og veileder til statistikkrapportering for kap. 551, post 72 (Sist revidert november 2014)

Dokumentet inneholder krav og veileder til rapportering av gitte tilsagn til Forskningsrådet over kap. 551, post 72 (statistikkdelen). Det vises til målene for bevilgningen slik de fremkommer i tildelingsbrevet.

1. Krav til innhold i statistikkrapporteringen

- Prosjektnavn: Hvert enkelt tilskudd skal registreres som unike prosjekter. (Eks. VRI+fylke).
- Type midler: Her registreres det om det er et program (eks. VRI, FiN) eller andre typer prosjekter, tiltak eller tjenester (eks. analyser, utredninger mv.)
- Kategorier: Prosjektene kategoriseres etter hovedmål og kategorier (se veileder).
- Målgrupper: Kvinneandeler rapporteres etter Forskningsrådets egne indikatorer og redegjøres for i årsrapporten. I denne rapporteringen skal det rapporteres på om prosjektet er kvinnerettet, se definisjon under.
- Geografi: Tiltaket skal registreres i den eller de kommunene hvor tiltaket får størst effekt. Jo mer stedbundet prosjektet er, dess færre kommuner skal registreres.
- Administrasjons- og gjennomføringskostnader: Kostnader knyttet til forvaltningen av midlene per program.

2. Veileder til rapporteringskategoriene

Hovedmål KMD	Resultatmål KMD	Kategori	Kategori nr
1. Økt verdiskaping, sysselsetting og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv	1.2 Utvikle lokale og regionale næringsmiljøer	Regional FoU og innovasjon (VRI)	1230
2. Forbedre lokale og regionale rammebetingelser for næringsliv og befolkning.	2.1 Styrke tilgang på relevant kompetanse i arbeidsmarkedene.	Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale arbeidslivet	2110

Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av kategoriene:

1230 – Regional FoU og innovasjon (VRI)

Kategorien gjelder virkemidler for regional forskning og utvikling og innovasjon. VRI er Forskningsrådets særlige satsing på innovasjon gjennom samhandling. VRI skal utvikle kunnskap om og evne til samhandlings- og innovasjonsprosesser i regionene og fremme forskningsbasert innovasjon i norsk nærings- og arbeidsliv.

Dette gjøres ved:

- Å styrke samhandling for kunnskapsflyt mellom bedrifter, forskningsmiljøer og offentlige aktører

- Å mobilisere til og øke kvaliteten på forskningsbaserte utviklingsprosesser i bedrifter, offentlige virksomheter, nettverk og regioner
- Å gjennomføre innovasjonsfaglig forskning med regional betydning

Samhandlingsprosjektene skal sikre god kunnskapsflyt mellom bedrifter, forskningsmiljøer og offentlige aktører og slik styrke de regionale innovasjonssystemene. VRI skal være en pådriver for forskningsbaserte utviklingsprosesser og få fram gode forskningsprosjekter til regionale, nasjonale og internasjonale finansieringsordninger. Samhandlingsprosjektene har et sett av virkemidler som benyttes i dette arbeidet.

Innovasjonsforskningen er den andre hoveddelen av programmet. VRI finansierer innovasjonsfaglige forskningsprosjekter og den innovasjonsfaglige forskerskolen NORSI, Norwegian Research School in Innovation. Forskningsprosjektene skal ha regional betydning og bedre kunnskapsgrunnlaget for innovasjonsarbeidet.

2110 – Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale arbeidslivet

Kategorien omfatter tiltak som

- fremmer desentralisert utdanning, herunder nettbaserte undervisningstilbud
- kobler utdanningsbehov i næringslivet og relevante utdanningsmiljøer
- utvikling av undervisningsopplegg og opplæringsplaner for nye studietilbud og for tilbud av etter- og videreutdanninger med relevans for arbeidslivet
- annet skole-/næringslivssamarbeid med relevans for det regionale arbeidslivet

Kategorien skal ikke benyttes for trainee-ordninger/hospitering (2120).

Nærmere definisjon av kvinnerettet tiltak:

For flerbedrifts-, nettverks- og klyngeprosjekter skal dette defineres som kvinnerettet dersom prosjektet bidrar til å fremme kvinners deltakelse i næringslivet. 0 = nei, 1 = ja. Ellers vises det til Forskningsrådets egne indikatorer for å måle kjønnsbalanse.